

Valtiokonttori

T3 – Talous, tieto ja työelämä
Analysointipalvelut
Jani Varjonen

Raportti

Kyselyn analysointi

21.4.2023

VK/20567/05.01. 1 (9)
02/2023

Toimeksianto

Tulevaisuuspaneelikysely

Näkemyksiä hallinnon tulevaisuudesta

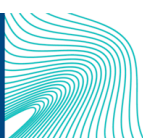
Valtiokonttori
Statskontoret
State Treasury

Sörnäisten rantatie 13, Helsinki, PL 14, 00054 VALTIOKONTTORI
Puh. 0295 50 2000, Faksi 0295 50 3333, www.valtiokonttori.fi

Sisällysluettelo

1	Kyselyn tausta, aineisto ja tiivistelmä tuloksista	3
2	Analyysit aihealueittain	4
2.1	Julkisen hallinnon merkitys yhteiskunnalle	4
2.2	Muutostekijät ja ilmiöt toimintaympäristössä	6
2.3	Oman organisaation toimivuus.....	8
2.4	Loppukysymys, yhteenveto ja palaute	9

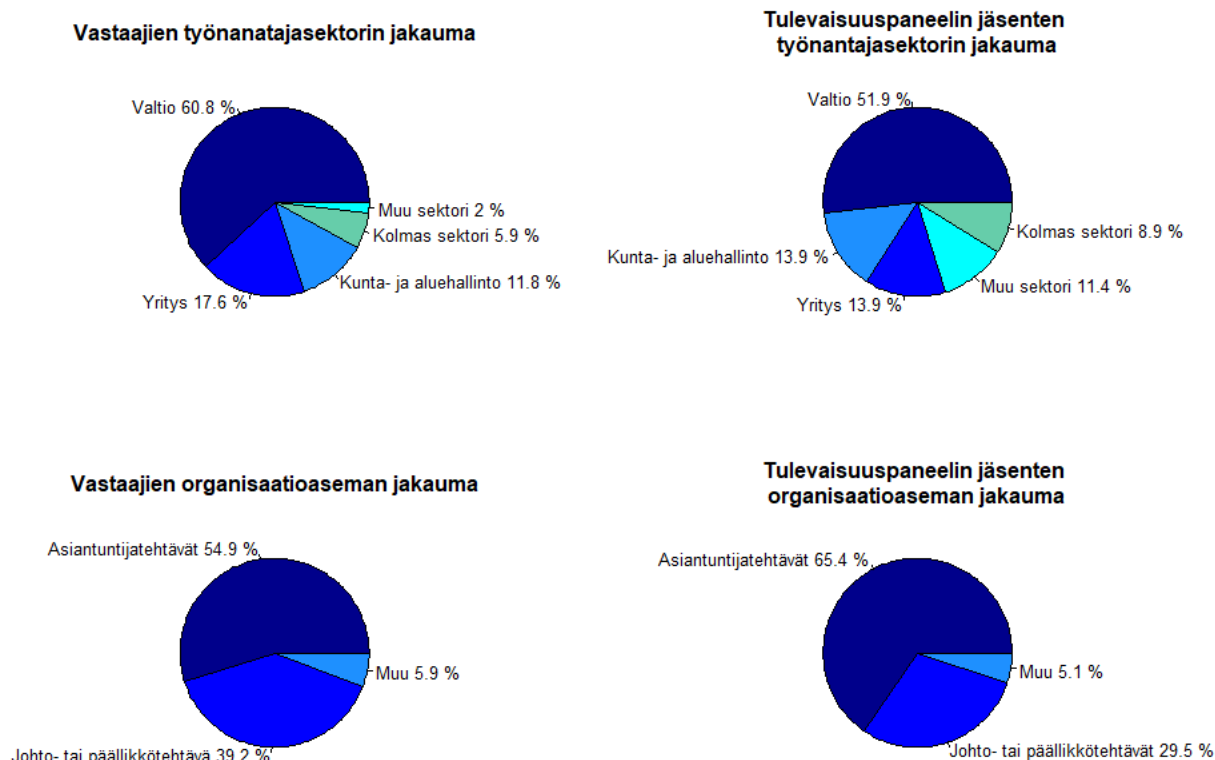

1 Kyselyn tausta, aineisto ja tiivistelmä tuloksista

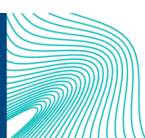
Raportin kohteena olevan tulevaisuuspaneelin pilottikyselyn on tarkoitus toimia ensimmäisenä askeleena kohti yhteistä ja vuorovaikutteista tulevaisuuskeskustelua, jolla yhteistä ymmärrystä tulevaisuudesta voidaan syventää. Tulevaisuuspaneelin avulla tavoitellaan kuvaa hallinnon suhtautumisesta tulevaisuuteen, tulevaisuuden kannalta merkityksellisistä teemoista ja hiljaisista signaaleista. Lisäksi tavoitteena on oppia ja saada palautetta tulevaisuuspaneelin jatkokehittämiseksi. Kyselyssä selvitetään julkisen hallinnon ja vastaajan organisaation tulevaisuuden näkymiä, toiminnallisuutta ja merkityksellisyyttä 2030-luvulle ulottuen. Kyselyn aineiston tavoitteena on toimia myös valtiovarainministeriön johtamisen kehittämisen tukena. Huomiona mainittakoon vielä, että pilottikyselyyn vastanneet henkilöt ovat valikoituja tulevaisuuspaneelin jäsenistä, minkä seurauksena kyselyyn valikoitunutta vastaajajoukkoa ei voida pitää edustavana otoksena kyselyn varsinaisesta kohderyhmästä.

Kyselyn aineisto sisältää yhteensä 12 kategorisoitua kysymystä ja viisi niitä täydentävää avointa sanallista kysymystä sekä vielä kaksi palautekysymystä. Kysymysten lisäksi kyselyn aineisto sisältää tiedot vastaajien työntantajasektorista ja asemasta organisaatioissa. Edellä mainitut kysymykset ovat jaettu kolmeen eri aihealueeseen. **Kyselyn aihealueet ovat: 1. Julkisen hallinnon merkitys yhteiskunnalle, 2. Muutostekijät ja ilmiöt toimintaympäristössä ja 3. Oman organisaation toimivuus.** Kyselyyn vastasi yhteensä 51 henkilöä. Tulevaisuuspaneeli sisältää yhteensä 79 henkilöä eri työntantajasektorilta ja tehtävätasoilta. Kuviossa 1. näkyy vastaajien ja tulevaisuuspaneelin jäsenten työntantajasektorien sekä organisaatioasemien osuudet. Vastanneiden keskuudessa valtion (31 vastaajaa) ja yrityssektorin (yhdeksän vastaajaa) työntekijät ovat yliedustettuina suhteessa koko tulevaisuuspaneelin jäsenistöön. Loput sektorit ovat aliedustettuina, etenkin muu sektori. Kyselyyn vastanneiden organisaatioasemat jakautuvat melko tasaisesti asiantuntijatyön (28 vastaajaa) ja johtotason työn (20 vastaajaa) välillä. Suhteessa tulevaisuuspaneelin jäsenistöön, johto- tai päällikkötehtävien asemassa olevat vastaajat olivat yliedustettuina, kun taas asiantuntijatehtävissä toimivat olivat aliedustettuina.

Kuvio 1. Tulevaisuuspaneelikyselyn vastaajien ja tulevaisuuspaneelin jäsenten työntantajasektori- ja organisaatioasemajakaumat.

Tiivistelmänä kyselyn tuloksista, vastaajien keskuudessa löytyi pääsääntöisesti uskoa julkisen hallinnon merkityksyydelle ja suomalaisen yhteiskunnan menestykselle 2030-luvulla. Uskoa löytyi myös oman organisaation ja julkisen hallinnon perustehtävistä suoriutumiseksi. Sen sijaan etenkin julkisen hallinnon kehitys- ja sopeutumiskykyyn usko jokseenkin horjui. Oma organisaatio oli vastausten perusteella kehitys- ja sopeutumiskykyisempi verrattuna julkiseen hallintoon. Lisäksi oman organisaation tulevaisuuden näkymät olivat positiivisemmat verrattuna julkiseen hallintoon. Avoinna

kysymyksissä yleisimpiä julkiseen hallintoon ja omaan organisaatioon vaikuttaneita muutostekijöitä tai ilmiöitä tulevaisuudessa olivat taulukossa 1. näkyvät teemat. Toistuvimpia teemoja avoimissa kysymyksissä olivat digitalisaatio ja automatisaatio, yhteistyö ja yhteisöllisyys sekä väestön ikärakenne ja työvoiman saatavuus.

Taulukko 1. Avointen kysymysten toistuvimpien teemojen (rivimuuttujat) yhteenvetotaulukko kyselyn aihealueittain.

Teemojen toistuvuus avoimissa kysymyksissä aihealueittain					
	1. Julkisen hallinnon merkitys yhteiskunnalle	2. Muutostekijät ja ilmiöt toimintaympäristössä	3. Oman organisaation toimivuus	Loppukysymys	Yhteensä
Digitalisaatio ja automatisaatio	7	21	8	4	40
Julkisen talouden kestävyys	4	10	4	4	32
Yhteistyö ja yhteisöllisyys	10	6	9	7	32
Väestön ikärakenne, työvoiman saatavuus	5	19	4	1	29
Osaaminen ja asiantuntemus	2	10	7	3	22
Ilmastomuutos	4	14	1	0	19
Resurssit	3	6	8	1	18
Geopolitiikka	2	10	1	0	13

2 Analyysit aihealueittain

Raportissa kyselyn aineistoa analysoidaan kuvailevan tilastollisen analyysin sekä tekstianalyysin avulla. Kategoristen kysymysten vastausten jakaumia kuvaillaan histogrammeihin ja tilastollisiin tunnuslukuun (keskiarvo, mediaani ja moodi). Avointen sanallisten kysymysten vastauksia analysoidaan sanapilven, sentimenttianalyysin sekä laadullisen analyysin keinoin. Tekstianalyysissa vastausten sanoista pyritään ensin suodattamaan pois tekstianalyysin kannalta ei-merkityksellisiä sanoja sekä poistetaan tekstianalyysin kannalta turhat merkit (pisteet, pilkut, erikoismerkit, numerot, jne.). Tämän jälkeen sanat saatetaan perusmuotoihinsa tekstianalyysin menetelmiä varten. Sanapilvessä on kaikkien aihealueiden avoimissa vastauksissa toistuvien sanojen perusmuoto. Sanapilvessä suurimmalla fontilla näkyvät vastauksissa useimmiten toistuvat sanat. Sentimenttianalyysi toteutetaan luokittelemalla vastauksista suodatettujen sanojen perusmuodot positiivisiin ja negatiivisiin sanoihin, minkä jälkeen verrataan niiden esiintyvyyttä. Luokittelu tapahtuu avoimesti saatavilla olevien sanakirjastojen avulla.

2.1 Julkisen hallinnon merkitys yhteiskunnalle

Kuviosta 2. on nähtävillä kyselyn kategoriset kysymykset ja niiden vastausten histogrammit sekä taulukosta 2. vastausten jakaumien tilastollisia tunnuslukuja. Kuviosta 3. sisältää avoimien kysymysten sanapilven. Ensimmäisen aihealueen kategoriset kysymykset selvittävät vastaajien mielipidettä julkisen hallinnon toiminnallisuudesta ja merkityksellisyydestä sekä suomalaisen yhteiskunnan menestysnäkökulmista 2030-luvulla. Ensimmäisen aihealueen avoin kysymys täydentää vastaajan kategoristen kysymysten vastauksia julkisen hallinnon tulevaisuuden näkökulmista.

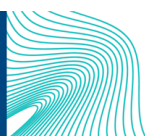
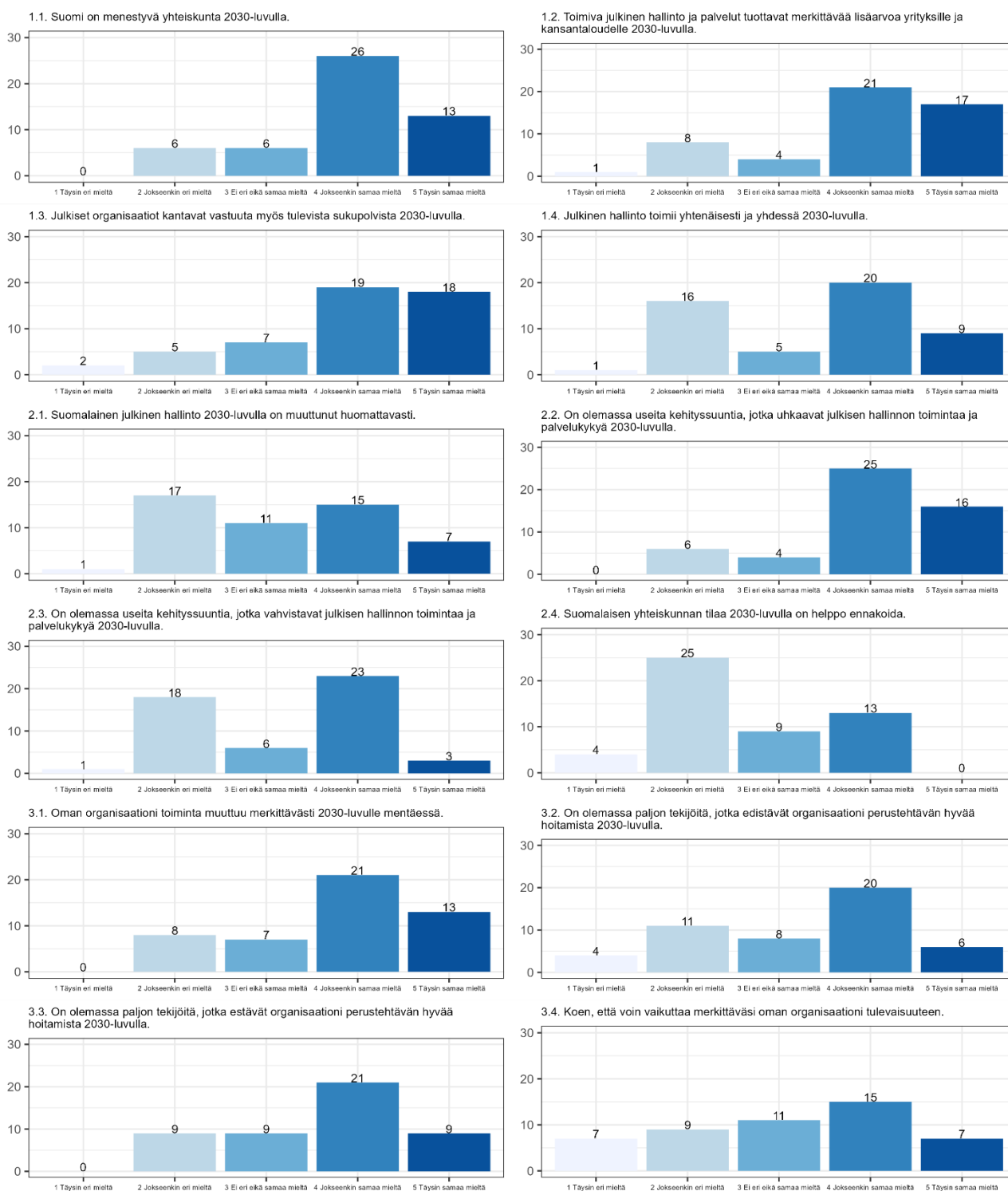
Kuviosta 2. ja taulukosta 2. havaitaan, että ensimmäisen aihealueen kysymysten tyypillisin vastaus eli moodi on jokaisessa kysymyksessä 4 Jokseenkin samaa mieltä. Keskiarvoista ja histogrammeista on havaittavissa, että suomalaisen yhteiskunnan menestykseen ja toimivan julkisen hallinnon lisäarvoon sekä myös julkisten organisaatioiden vastuunkantokykyyn uskotaan melko vahvasti 2030-luvulla. Epävarmemmin suhtaudutaan julkisen hallinnon yhtenäisyyteen 2030-luvulla, jossa kysymyksen vastausjakauma sisältää huomattavan määrän (31 %) vastauksia 2 Jokseenkin eri mieltä.

Sanapilvessä, ensimmäisen aihealueen kontekstin kannalta mielenkiintoisia, toistuvia sanoja ovat esimerkiksi digitalisaatio, työvoima, kestävyyskriisi ja ilmastonmuutos. Sentimenttianalyysin tulokset ovat näkyvillä taulukossa 3. Sentimenttianalyysin perusteella vastauksista löytyi enemmän positiivisia (233), kuin negatiivisia sanoja (116). Ensimmäisen

aihealueen avoimen kysymyksen vastauksissa 23 vastauksessa oli enemmän positiivisia kuin negatiivisia sanoja, seitsemässä vastauksessa positiivisia ja negatiivisia sanoja oli luokiteltu yhtä paljon ja neljässä oli negatiivisia sanoja enemmän.

Ensimmäisen aihealueen kategoristen kysymysten ja avoimen kysymyksen perusteella voi todeta, että vastaajien keskuudessa löytyy uskoa suomalaisen yhteiskunnan menestykselle ja julkisen hallinnon toimintaa kohtaan 2030-luvulla. Kuitenkin avoimissa kysymyksissä nostetaan esille useita suomalaista yhteiskuntaa ja julkista hallintoa uhkaavia ilmiöitä. Toistuvimmin esille nousevia huolen aiheita tulevaisuudessa ovat digitalisaatio, julkisen talouden kestävyys, ilmastomuutos, työvoiman saatavuus ja yhtenäisyyden puute julkisessa hallinnossa.

Kuvio 2. Kategoristen kysymysten histogrammit.

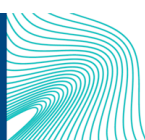
Taulukko 2. Kategoristen kysymysten tilastolliset tunnusluvut aihealueittain.

Kategoristen kysymysten jakaumien tunnusluvut			
	Keskiarvo	Mediaani	Moodi
1. Julkisen hallinnon merkitys yhteiskunnalle			
1.1. Suomi on menestyvä yhteiskunta 2030-luvulla.	3,9	4	4
1.2. Toimiva julkinen hallinto ja palvelut tuottavat merkittävää lisäarvoa yrityksille ja kansantaloudelle 2030-luvulla.	3,9	4	4
1.3. Julkiset organisaatiot kantavat vastuuta myös tulevista sukupolvista 2030-luvulla.	3,9	4	4
1.4. Julkinen hallinto toimii yhtenäisesti ja yhdessä 2030-luvulla.	3,4	4	4
2. Muutostekijät ja ilmiöt toimintaympäristössä			
2.1. Suomalainen julkinen hallinto 2030-luvulla on muuttunut huomattavasti.	3,2	3	2
2.2. On olemassa useita kehityssuuntia, jotka uhkaavat julkisen hallinnon toimintaa ja palvelukykyä 2030-luvulla.	4	4	4
2.3. On olemassa useita kehityssuuntia, jotka vahvistavat julkisen hallinnon toimintaa ja palvelukykyä 2030-luvulla.	3,2	4	4
2.4. Suomalaisen yhteiskunnan tilaa 2030-luvulla on helppo ennakoida.	2,6	2	2
3. Oman organisaation toimivuus			
3.1. Oman organisaationi toiminta muuttuu merkittävästi 2030-luvulle mentäessä.	3,8	4	4
3.2. On olemassa paljon tekijöitä, jotka edistävät organisaationi perustehtävän hyvää hoitamista 2030-luvulla.	3,3	4	4
3.3. On olemassa paljon tekijöitä, jotka estävät organisaationi perustehtävän hyvää hoitamista 2030-luvulla.	3,6	4	4
3.4. Koen, että voin vaikuttaa merkittäväsi oman organisaationi tulevaisuuteen.	3,1	3	4
Palautekysymys			
Kuinka toimivaksi arvioisit tämän tulevaisuuspaneelikyselyn kouluarvosanalla 4-10?	7,8	8	8

2.2 Muutostekijät ja ilmiöt toimintaympäristössä

Kuvio 2. esittää myös toisen aihealueen kategoriset kysymykset ja niiden vastausten histogrammit. Kategoriset kysymykset kysyvät vastaajien mielipiteitä suomalaisen julkisen hallinnon ja yhteiskunnan muutosnäkömiin ja muutosta ajaviin tekijöihin. Avoimet kysymykset kysyvät vastaajilta merkittäviä ja huomioitavia kehitystekijöitä, mitkä vaikuttavat julkiseen hallintoon tulevaisuudessa.

Aihealueen kategoristen kysymysten perusteella mielipiteet suomalaisen julkisen hallinnon huomattavasta muutoksesta 2030-luvulle mentäessä hajautuvat melko lailla vastaajien keskuudessa muutokseen uskovien ja muutosta epäilevien vastausten välillä. Kysymyksen moodi on 2 Jokseenkin eri mieltä, mutta yhteensä huomattavaan muutokseen uskovia vastauksia on enemmän (22) kuin sitä epäileviä (18) vastauksia. Etenkin julkisen hallinnon toimintaa ja palveluja uhkaavia kehityssuuntia uskotaan olevan 2030-luvulla. Myös julkisen hallinnon toimintaa ja palveluja vahvistavia kehityssuuntia uskotaan löytyvän, joskin kysymyksen histogrammin perusteella vastaajajakauma hajoaa myös skeptisempiä mielipiteitä kohti, minkä osoittaa myös vastausten keskiarvojen vertailu taulukosta 3. Aihealueen viimeisen kategorisen kysymyksen

2.3 Oman organisaation toimivuus

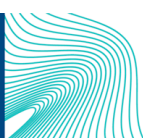
Kyselyn kolmannen aihealueen kolme ensimmäistä kategorista kysymystä kartoittaa toisen aihealueen tavoin oman organisaation kehitysnäkymiä ja muutosta ajavia tekijöitä sekä omia vaikutusmahdollisuuksia organisaatiossa. Kolmannen aihealueen avoin kysymys kysyy vastaajalta oman organisaation perustehtäviä edistäviä ja estäviä tekijöitä.

Aihealueen histogrammien ja kategoristen kysymysten keskiarvojen perusteella oman organisaation sopeutumiskyky sekä muutosta estävät ja edistävät tekijät näyttävät positiivisemmalla tavalla kuin julkista hallintoa uhkaavat ja vahvistavat. Omiin vaikutusmahdollisuuksiin organisaatiossa löytyy enemmän luottoa kuin epäilyä. Etenkin oman organisaation perustehtävien hoitoa edistäviä tekijöitä tunnustetaan vähemmän julkisella sektorilla (kysymyksen 3.2 keskiarvo valtiolla on 3.1 ja kunta- ja aluehallinnossa 2.7), kuin esimerkiksi muulla sektorilla ja yrityssektorilla (kysymyksen 3.2 keskiarvo muulla sektorilla 4 ja yrityssektorilla 4.1). Keskiarvojen perusteella myös näkemykset organisaation perustehtävien hoitoa estävien tekijöiden olemassaolosta ja organisaation sisäisistä vaikutusmahdollisuuksista ovat positiivisempia yrityssektorilla kuin julkisella sektorilla.

Kolmannen aihealueen avoimet vastaukset avaavat myös jonkin verran kolmannen aihealueen kategoristen kysymysten vastauksissa näkyvää positiivisempaa näkemystä oman organisaation tulevaisuuskuvasta. Etenkin oman organisaation perustehtäviä edistäviä tekijöitä löytyy vastauksista enemmän, kuin julkisen hallinnon toimintaa edistäviä tekijöitä. Toistuvasti mainittuja edistäviä tekijöitä olivat esimerkiksi asiantuntijuus, organisaatioiden sisäinen, välinen ja kansainvälinen yhteistyö sekä digitalisaatio. Toisaalta organisaation perustoimintaa estäviä tekijöitä olivat myös edellä lueteltujen edistävien tekijöiden puute, osaajapula, julkisen talouden kestävyysongelmat, julkishallinnon johtaminen sekä alueellinen eriarvoisuus. Vastauksissa esiintyy myös ristiriitainen huoli sekä julkisen talouden kestävydestä, että myös julkishallinnon muutoskykyä jarruttavasta budjettikurista. Erikseen voidaan mainita, että vastauksissa esiintyy toistuvasti etenkin yhteistyön merkitys julkisen hallinnon ja oman organisaation toiminnan edistämisen sekä estämisen kannalta. Sentimenttianalyysi tunnisti vastauksista 234 positiiviseksi ja 92 negatiiviseksi luokiteltua sanaa. Vastauksia, joissa positiiviseksi luokiteltuja sanoja oli enemmän kuin negatiivisia, oli 22. Vastauksia, joissa negatiivisia sanoja oli enemmän kuin positiivisia oli kaksi.

Taulukko 3. Avointen kysymysten sentimenttianalyysi kysymyksittäin ja aihealueittain (Positiiviset vastaukset ovat vastauksia, joissa on luokiteltu enemmän positiivisia kuin negatiivisia sanoja, ja vastaavasti toisinpäin).

Avointen kysymysten sentimenttianalyysi						
Aihealue	Positiivisia sanoja	Negatiivisia sanoja	Vastauksia yhteensä	Positiivisia vastauksia	Negatiivisia vastauksia	
Kerro, mitä muuta ajattelet suomalaisen yhteiskunnan ja julkisen hallinnon tulevaisuudesta.	233	116	34	23	4	
Mitkä ovat mielestäsi merkittävimpiä kehityssuuntia tai muutostekijöitä, joita on ja pitäisi huomioida julkisessa hallinnossa 2030-luvun Suomessa?	232	92	41	23	2	
Mitkä ovat muita mahdollisia ilmiöitä tai tekijöitä, joiden merkittävyyttä tulevaisuudessa on vaikea arvioida, mutta joita olisi tarpeen seurata?	105	55	33	15	2	
Mitkä ovat mielestäsi muutostekijöitä, jotka edistävät tai estävät oman organisaatiosi perustehtävien hyvää hoitamista 2030-luvulle mentäessä?	234	92	38	22	2	
Mitä muuta ajattelet julkisen hallinnon kyvystä kehittyä ja hoitaa perustehtävänsä 2030-luvulle mentäessä?	191	78	37	20	3	
Miten kehittäisit kyselyä tai mistä aiheista haluaisit saada tämän tulevaisuuspaneelin näkemyksen? Sisältöehdotuksiasi voidaan ottaa mukaan seuraaviin kyselyihin.	77	19	24	8	0	

2.4 Loppukysymys, yhteenveto ja palaute

Loppukysymys kysyy julkisen hallinnon kehityskyvystä ja perustehtävien hoitamisesta 2030-luvulle mentäessä. Julkisen hallinnon perustehtävien hoitamiseen luotetaan melko vahvasti, joskin esille nousee huoli esimerkiksi julkisen talouden kestävyuden ja osaamisen kehityssuunnista. Julkisen hallinnon kehityskyky epäilyttää vastauksissa. Vastauksissa julkisen hallinnon kehittymistä jarruttavia tekijöitä ovat organisaatioiden sisäisen ja organisaatioiden välisen yhteistyön puute, byrokraatia, johtaminen, organisaatioiden rahoituksen lyhykatseisuus sekä organisaatioiden väliset erot ja toiminnan ohjaus. Vastauksissa julkisen hallinnon kehityskykyä ja palveluja edistäviä toimia ovat laaja-alaisen yhteistyön lisääminen, asiantuntijuuden vaaliminen, palvelujen automatisointi ja sähköistäminen, digitalisaatioon panostaminen sekä menneen kehityksen sisäistäminen. Erityisen vahvasti loppukysymyksen vastauksissa nousi esiin yhteistyön merkitys julkisen hallinnon kehityskyvyille, niin hyvässä kuin pahassa. Sentimenttianalyysi luokitteli loppukysymyksen vastauksista 191 positiivista sanaa ja 78 negatiivista sanaa. Positiivisia sanoja enemmän sisältäviä vastauksia oli 20 ja negatiivisia sanoja enemmän sisältäviä vastauksia oli kolme.

Tiiviinä yhteenvetona kyselyn tuloksista voi todeta, että julkisen hallinnon ja oman organisaation perustehtävistä suoriutumiseen luotetaan melko vahvasti. Sen sijaan, etenkin julkisen hallinnon kehityskykyyn suhtaudutaan melko epäilevästi. Kyselyn vastauksista nousee esille useita julkisen hallinnon ja suomalaisen yhteiskunnan toimintaa ja menestystä uhkaavia tekijöitä ja ilmiöitä sekä tarvetta uudistua niiden edessä. Vastauksissa yleisimmin toistuvia uhkia olivat ilmastomuutos, julkisen talouden kestävyys ja siihen kytkeytyvä väestön ikääntyminen, yhteisöllisyyden rapautuminen ja yhteistyön puute, resurssit ja rahoitus sekä työvoiman saatavuus ja siihen kytkeytyvät osaajapula ja kouluttautuneen työvoiman määrän väheneminen. Vähemmän huomiota saaneita uhkakuvia olivat esimerkiksi maahanmuuton hallinta, alueellinen ja väestöllinen polarisoituminen, heikentynyt mielenterveys ja hyvinvointi sekä kielellisten ja kulttuurillisten taitojen rapautuminen. Pääteemoja julkisen hallinnon ja oman organisaation toimintaa ja kehitystä edistävässä tekijöissä olivat yhteistyön lisääminen, asiantuntijuus ja digitalisaation edistäminen.

Kyselyn palauteosiossa oli yksi kategorinen ja yksi avoin kysymys. Vastaaajien antamien arvosanojen keskiarvo asteikolla 4–10, oli 7.8. Kyselyn arvosanan moodi oli 8, heikoin arvosana kyselylle oli 5 ja paras 9. Kyselyn avoimessa palautekysymyksessä olisi toivottu lisää kysymyksiä taustoitusta, muutostekijäkohtaisten kysymysten sisällyttämistä ja täsmällisemmin määriteltyjä kategorisoituja kysymyksiä muutostekijöistä. Lisäksi toiveissa oli kysymyksiä organisaatiokohtaisesta kehitystyöstä ja tulevaisuuden ennakkoinnista, johtamisesta, digitalisaatiosta, kulttuurillisista ja kielellisistä asioista sekä lisää yleistä pohdintaa julkisen hallinnon merkityksellisyydestä tulevaisuudessa. Kyselyn rakennetta koskien löytyi toiveita esimerkkien hakemisesta naapuri- ja verrokkimaiden vastaavista kyselyistä, skenaariomaisesta lähestymiskulmasta ja väittämien varaan muodostetuista kysymyksistä.

